

Sygn. akt II Ca 538/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Wojciech Vogt (spr.)
Sędziowie:	SSO Barbara Mokras SSO Henryk Haak
Protokolant:	st. sekr. sąd. Jolanta Bąk

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2015r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z wniosku A. K.

z udziałem J. K. (1) , J. K. (2) , C. C.

o stwierdzenie nabycia spadku po C. K.

na skutek apelacji uczestnika postępowania J. K. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w K.

z dnia 24 czerwca 2014r. sygn. akt VI Ns 430/13

postanawia:

1. oddalić apelację,
2. zasądzić od J. K. (1) na rzecz A. K. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

II Ca 538/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni A. K. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po C. K. zmarłym 17 marca 2013 r. w K.. Wniosła o stwierdzenie, że ona dziedziczy na podstawie testamentu notarialnego.

Uczestnicy postępowania J. K. (1) i C. C. wnieśli o stwierdzenie dziedziczenia na podstawie ustawy.

Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w K. stwierdził, że spadek po C. K. zmarłym dnia 17 marca 2013 r. w K., ostatnio stale zamieszkałym w N. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 6 listopada 2012 r. nabyła bratanica A. K. córka J. i W.. Rozstrzygnięcie swoje oparł na następujących ustaleniach:

C. K. zmarł (...)r. w K.. Ostatnio stale zamieszkiwał w miejscowości N.. Był kawalerem. Nie miał dzieci rodzonych ani przysposobionych Rodzice spadkodawcy zmarli przed nim. Miał troje rodzeństwa: J. K. (2), J. K. (1) i C. C.. Zmarły pozostawił jeden testament sporządzony w dniu 6 listopada 2012 r. w formie aktu notarialnego, w którym do całości spadku powołał swoją bratanicę A. K.. Akt opatrzony został tuszowym odciskiem prawego kciuka spadkodawcy, który złożony został w obecności świadka G. Z. i notariusza B. R..

Spadkodawca przeżył udar w wyniku którego cierpiał na niedowład rąk i nogi pozwalający mu na samodzielną egzystencję. Posługiwał się telefonem i podpisywał dokumenty, przy czym zdarzało się, że robił to lewą ręką. Na świadka odcisku palca u notariusza spadkodawca wybrał G. Z.. Spadkodawca informował notariusza o trudnościach związanych z pisaniem i o tym, że może złożyć podpis lewą ręką. Notariusz wtedy zdecydowała, że przyłoży odcisk palca na akcie w obecności jej i świadka Z..

Apelację od tego rozstrzygnięcia wniósł uczestnik postępowania J. K. (1) zaskarżając postanowienie w całości. Zarzucił naruszenie art. 233 k.p.c. przez przyjęcie, że testament z dnia 6 listopada 2011 r. został należycie sporządzony i zawiera wszystkie elementy wymagane przez prawo; naruszenie prawa materialnego art. 952-954 k.c. w zw. z art. 87 § 1 i 2 w zw. z art. 92 § 2 i §3 ustawy prawo o notariacie. W oparciu o te zarzuty wniósł o zmianę postanowienie i stwierdzenie dziedziczenia z mocy ustawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Wbrew zarzutom zawartym w apelacji Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny. Z ustaleń tych wynika, że zarówno spadkodawca jak i notariusz wiedzieli, że spadkodawca potrafi się podpisać ale może to zrobić lewą ręką. Mimo tej wiedzy jednak notariusz zdecydował, że spadkodawca złoży odcisk palca na akcie w obecności przybranego świadka, którym był G. Z..

Zgodnie z art. 87 prawa o notariacie, jeżeli osoba biorąca udział w czynnościach nie umie lub nie może pisać, powinna na dokumencie złożyć tuszowy odcisk palca, obok tego odcisku inna osoba wpisze imię i nazwisko osoby niemogącej pisać umieszczając swój podpis. O niemożności złożenia podpisu i sposobnie stwierdzenia tej okoliczności notariusz czyni stosowaną wzmiankę w treści sporządzonego dokumentu. Obowiązek stwierdzenia powodów niemożności złożenia podpisu wynika z art. 92 § 2 prawa o notariacie. Brak podania powodów niemożności złożenia podpisu nie powoduje nieważności aktu i ma charakter jedynie porządkowy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CK 277/05, na co wskazał Sąd Rejonowy)

Sąd Rejonowy mimo ustalenia prawidłowo stanu faktycznego wyciągnął z tych faktów błędne wnioski. Przyjął bowiem, że testament ten zawiera wszystkie elementy wymagane dla aktu notarialnego za wyjątkiem wskazania powodów, dla których spadkodawca nie złożył na nim podpisu.

W niniejszej sprawie jednak występuje inny problem. Spadkodawca bowiem nie był osoba, która nie umie lub nie może pisać. Spadkodawca będąc po udarze miał sparaliżowane ręce i miał trudności w złożeniu podpisu, gdyż z pewnymi trudnościami podpisywał się jedynie lewą ręką. Mimo to notariusz zdecydował się na zastosowanie wobec niego procedury przewidzianej dla osoby, która nie może pisać.

Zachodzi więc pytanie, czy zastosowanie tej procedury wobec osoby, która ma jedynie trudności w złożeniu podpisu powoduje nieważność testamentu, czy też zgodnie z zasadą *favora testamenti* oświadczenie woli spadkodawcy jest ważne skoro testator w zasadzie nie miał wpływu na dokonane błędy.

Najprostsze rozwiązanie podpowiada nam art. 958 k.c. wskazując, że testament sporządzony z naruszeniem przepisów o formie jest nieważny. Warunki formalne co do testamentu notarialnego są zawarte w przepisach Prawa o notariacie, które w tym zakresie uzupełniają kodeks cywilny.

Jednakże w orzecznictwie jednolicie przyjmuje się – i to stanowisko akceptuje Sąd Okręgowy w Kaliszu - że nieważność testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego powodują tylko takie uchybienia, które wywołują uzasadnione wątpliwości dotyczące prawdziwości ujętych w akcie zdarzeń (por. postanowienia Sądu najwyższego: z dnia 15 maja 2003 r., I CKN 367/01, z dnia 9 marca 2005 r., II CK 478/04, z glosą M. Wojewody, PS 2007, nr 2, s. 118 i M. Niedośpiąła, PiP 2006, nr 8, s. 113; z 25 stycznia 2006 r. I CK 277/05, z dnia 21 stycznia 2011 r., III CSK 67/01 z glosą G. Wolaka „Nowy Przegląd Notarialny” 2013, nr 1, s. 69)

W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości jaka była wola spadkodawcy. Zniweczenie tej woli z powodu błędu notariusza przeciwstawiałoby się zasadzie fovor testamenti, która w prawie spadkowym jest zasadą ważną, którą należy brać pod uwagę przy interpretacji przepisów prawa.

Sąd Rejonowy więc mimo błędnego uzasadnienia rozstrzygnął zgodnie z obowiązującym prawem materialnym.

Mając na uwadze powyższe okoliczności należało, zgodnie z art. 385 k.p.c., orzec jak w sentencji. O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c.